

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zrušení směnečného platebního rozkazu bez odpovídající opory v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu

Ve směnečných sporech, které jsou vedeny ve formě směnečného rozkazního řízení, lze vydaný směnečný platební rozkaz (dále rovněž „SPR“) meritorně zrušit jen v případě, že soud konstatuje důvodnost některé z řádně a včas podaných námitek proti uvedenému rozhodnutí.

Zaznamenal jsem, že v některých směnečných rozkazních řízeních soudy zrušily vydaný směnečný platební rozkaz na základě skutkových zjištění, která nebyla žalovaným dlužníkem řádně a včas namítnuta v námitkách proti uvedenému rozhodnutí. Uvedený výsledek směnečného rozkazního řízení považuji za nepřijatelný a odporující právní úpravě tohoto specifického civilního řízení.

1. Meritorní zrušení směnečného platebního rozkazu na základě skutečností, jež nebyly žalovaným tvrzeny v námitkách proti uvedenému rozhodnutí

Ve své advokátní praxi jsem se opakovaně setkal s rozhodnutím prvoinstančního soudu ve směnečném sporu, jež vycházelo z premisy, že žalovaný může dosáhnout zrušení směnečného platebního rozkazu na základě vyvrácení pravdivosti tvrzení kauzy směnky žalobcem, aniž by rozhodné skutečnosti byly řádně a včas tvrzeny žalovaným v námitkách proti uvedenému rozhodnutí.

Jako odstrašující případ uvádím rozhodnutí vydané Krajským soudem v Ostravě. Žalovaný se v uvedeném řízení bránil námitkou fiktivnosti půjček, které souvisely se žalovanými směnkami, netvrdil však v podobě řádného vyličení rozhodujících skutečností, že mu žalobcem nebyly peněžní prostředky poskytnuty, když naopak v řízení připustil, že mu žalobce peněžní prostředky poskytl (avšak z jiného důvodu) s tím, že žalobce tvrdil reálnost půjček a poskytnutí peněžních prostředků. Soud prvního stupně rozhodl ve smyslu zrušení směnečného platebního rozkazu na základě závěru, že *za situace, kdy žalovaný neprokázal svou tvrzenou kauzu směnek, mohl být ve sporu úspěšný, pokud by prokázal, že kauza směnek (tvrzená žalobkyní - poskytnutí půjček) nebyla naplněna, tedy, že půjčky nebyly poskytnuty, když odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.6.2016, sp. zn. 29 Cdo 81/2014.*

Z nesprávného právního posouzení věci a procesního postupu usvědčuje soud prvního stupně již samotné rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, kterým se v odůvodnění zrušení směnečného platebního rozkazu zaštitil. V uvedeném rozhodnutí dovolacího soudu se žádná reálná inspirace pro závěr, že v rámci korektního procesního postupu může žalovaný ve směnečném rozkazním řízení uspět vyvrácením pravdivosti tvrzení žalobce o kauze směnky, když však sám vlastní tvrzenou kauzu neprokáže, pokud v námitkách neuvede rozhodující skutečnosti, jimiž soud zrušení směnečného platebního rozkazu odůvodní, nevyskytuje. V odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 81/2014 je totiž uvedeno: *„V projednávané věci odvolací soud založil svůj závěr o nedůvodnosti uplatněné kauzální námitky (mimo jiné) na úvaze, podle níž je tvrzení žalované, že výnos ze společné investice měl být vyplacen původnímu majiteli směnky až po realizaci obchodní transakce (tj. až poté, co bude takový výnos dosažen), vyvráceno již tím, že na směnce je „vyplněno“ datum*

splatnosti, které směnečný dlužník nezpochybňuje. Takový závěr však – se zřetelem k výše uvedenému – zjevně nemůže obstát. **Byla-li by sporná směnka vskutku vystavena k účelu popsanému žalovanou v podaných námitkách** (tj. k zajištění budoucího nároku remitenta na vyplacení výnosu ze společné investice), neměla by – oproti mínění odvolacího soudu – pro posouzení, zda byly naplněny dohodnuté kauzální předpoklady pro plnění ze směnky, jakýkoliv význam okolnost, že na směnce je údaj o datu splatnosti „vyplněn“, případně že takové datum splatnosti již nastalo a směnečný dlužník jej nezpochybňuje, ale pouze to, zda směnečný věřitel uplatnil práva ze směnky v souladu s podmínkami, za nichž tak mohl podle uzavřené směnečné smlouvy učinit, tj. především zda vůbec směnkou zajištěná pohledávka již vznikla. Z tohoto pohledu se však odvolací soud věci nezabýval a jeho závěr o nedůvodnosti vznesené kauzální námitky je proto přinejmenším předčasný.“

I Nejvyšší soud ČR tedy v uvedeném rozhodnutí konstatoval základní východisko pro úspěšné uplatnění obrany proti nároku, jenž byl přiznán směnečným platebním rozkazem, které spočívá ve zjištění pravdivosti skutkového vymezení námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu.

2. Směnečné rozkazní řízení a důvody pro meritorní zrušení směnečného platebního rozkazu

Směnečné rozkazní řízení je zvláštním druhem sporného řízení, v němž se princip rovnosti stran a rovnosti zbraní neuplatňuje nijak zvlášť důsledně. Jedná se o řízení, v němž se prosazuje nadměrná formalizace průběhu sporu, která žalované významně limituje při uplatnění obrany proti směnečnému nároku, jenž byl žalobci přiznán směnečným platebním rozkazem.

Zásadní dopady na výsledek směnečného rozkazního řízení může mít tzv. koncentrace řízení, jež spočívá ve striktním omezení práva žalovaného vymezit obranu proti směnečnému nároku, jenž byl přiznán směnečným platebním rozkazem, když důvody, pro které má být na základě procesního návrhu žalovaného zrušen směnečný platební rozkaz má žalovaný v řízení účinně prezentovat nejpozději do konce 15denní námitkové lhůty.

Následný průběh a výsledek směnečného rozkazního řízení je determinován obsahem včas podaných námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu. Směnečný platební rozkaz lze meritorně zrušit jen na základě důvodné, v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu řádně a včas vymezené obrany. Přestože pro výše uvedený závěr neexistuje opora v podobě explicitně konstatovaného právního pravidla, neboť ustanovení § 175 OSŘ, které právně reguluje směnečné rozkazní řízení, uvedenou relaci mezi obsahem námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu a důvody pro zrušení směnečného platebního rozkazu výslovně nezakotvuje, nemůže být o jeho věcné správnosti a validitě pochyb.

Směnečné rozkazní řízení má striktně určený a předvídatelný průběh s jasně danými příčinami a následky. Shledá-li soud na základě posouzení žaloby a přiložené směnky a dalších případných listin návrh žalobce na vyřízení sporu přiznáním uplatněného směnečného nároku směnečným platebním rozkazem důvodným, vydá směnečný platební rozkaz. Doručí-li soud směnečný platební rozkaz žalovanému, počíná uvedeným okamžikem (doručením uvedeného rozhodnutí žalovanému) běžet lhůta k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu v délce 15 dní s tím, že tímto okamžikem je navozena přísná koncentrace tohoto sporného procesu. Jestliže žalovaný, jemuž byl vydaný směnečný platební rozkaz doručen, nepodá v zákonem stanovené námitkové lhůtě námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu, nabude směnečný platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku. Využije-li žalovaný možnost bránit se proti směnečnému nároku, jenž soud žalobci přiznal směnečným platebním rozkazem, a podá v průběhu námitkové lhůty proti směnečnému platebnímu rozkazu námitky, vyhodnotí soud projednatelnost tohoto obranného procesního podání žalovaného.

Nedostatečně vymezené (odůvodněné) námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu soud odmítne. K projednání včas podaných námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu, jež obsahují řádně formulované odůvodnění, nařídí soud (tzv. námitkové) jednání. Po námitkovém jednání soud na základě jeho výsledků rozhodne rozsudkem, v jehož výroku vysloví, zda vydaný směnečný platební rozkaz ponechává v platnosti nebo jej ruší; přípustné je přitom i rozhodnutí obsahově diverzifikovaným rozsudkem, jímž soud směnečný platební rozkaz zčásti zruší a zčásti ponechá v platnosti. Za problematický považují fakt, zda má soud o směnečném platebním rozkazu rozhodnout jen na základě projednání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu, nebo na základě projednání uplatněného nároku a námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu. OSŘ v odstavci 4 ustanovení § 175 jasně uvádí, že soud nařídí jednání k projednání námitek. Jazykový výklad ustanovení § 175 odst. 4 OSŘ však musí nutně ustoupit výkladu teleologickému, na jehož základě soud v souladu s pravidly pro řádné projednání nároku ve sporném řízení směnečný platební rozkaz ponechá v platnosti nebo jej zruší po projednání uplatněného směnečného nároku a námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu.

3. Koncentrace směnečného rozkazního řízení a požadavek na procesně precizní odůvodnění námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu

Avizují, že v odůvodnění závěru, že směnečný platební rozkaz lze meritorně zrušit jen v případě, že je shledána důvodnou řádně formulovaná obrana obsažená ve včas podaných námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, sehrají významnou roli dva následující faktory procesního zpochybnění směnečného nároku, jenž soud žalobci přiznal směnečným platebním rozkazem, žalovaným: f

- fakt, že lhůta k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu je prekluzivní, tedy koncentrace směnečného rozkazního řízení,
- požadavek na procesně precizní odůvodnění námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu.

3.1. Koncentrace směnečného rozkazního řízení

Jedním z intenzivně se prosazujících faktorů, které určují průběh a výsledek směnečného rozkazního řízení je velmi striktní a rigidní prosazení koncentračního principu do uplatnění obrany proti směnečnému nároku, jenž byl přiznán směnečným platebním rozkazem. Právo účinně vznést obranu proti směnečnému nároku, který byl přiznán směnečným platebním rozkazem, je výrazně omezena procesním limitem, jenž spočívá v prekluzivní povaze lhůty pro podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu.

Ustanovení § 175 OSŘ právní režim uplatnění procesní obrany proti směnečnému nároku, jenž byl přiznán směnečným platebním rozkazem, reguluje takto:

*„(1) Předloží-li žalobce v prvopisu směnku nebo šek, o jejichž pravosti není důvodu pochybovat, a další listiny nutné k uplatnění práva, vydá na jeho návrh **soud směnečný (šekový) platební rozkaz, v němž žalovanému uloží, aby do 15 dnů zaplatil** požadovanou částku a náklady řízení nebo **aby v téže lhůtě podal námitky, v nichž musí uvést vše, co proti platebnímu rozkazu namítá.** (...)“*

*(3) Nepodá-li žalovaný včas námitky nebo vezme-li je zpět, má směnečný (šekový) platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku. **Pozdě podané námitky nebo námitky, které neobsahují odůvodnění, soud odmítne.** (...)“*

*(4) Podá-li žalovaný včas námitky, nařídí soud k jejich projednání jednání; **k námitkám později vzneseným však již nelze přihlížet.**“*

Věcně zaměřená procesní obrana žalovaného, jemuž byl doručen směnečný platební rozkaz, může být ve směnečném rozkazním řízení realizována jen podáním námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu. Uplatnitelnost věcně zaměřené procesní obrany žalovaného ve směnečném rozkazním řízení je časově soustředěna do poměrně krátkého úseku sporu, který se sestává z 15denní lhůty pro podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu, která počíná běžet doručením směnečného platebního rozkazu žalovanému. Uplynutím námitkové lhůty pro žalované končí možnost uplatnit obranu proti směnečnému nároku, jenž byl přiznán směnečným platebním rozkazem.

Námítka proti směnečnému platebnímu rozkazu nelze po uplynutí námitkové lhůty účinně ani podat, ani významně doplnit. Z pasáže

- prvního odstavce ustanovení §175 OSŘ, v níž je uvedeno, že žalovaný v *námitkách*, musí uvést vše, co proti platebnímu rozkazu namítá,
- třetího odstavce ustanovení §175 OSŘ, v níž je uvedeno, že *pozdě podané námítka ... soud odmítne* a
- čtvrtého odstavce ustanovení §175 OSŘ, v níž je uvedeno, že *k námitkám později vzneseným však již nelze přihlížet*,

vyplývá, že po uplynutí námitkové lhůty není přípustné ani podání nových námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu, ani doplnění těch námitek, který byly podány včas. Striktní zákaz doplnění námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu v dílčím rozsahu narušil Nejvyšší soud ČR v roce 2009 a poté v roce 2010 dvěma rozhodnutími. Jedná se o rozsudek ze dne 31. 3. 2009, vydaný pod sp. zn. 29 Cdo 2270/2007 a o rozsudek ze dne 29. 9. 2010, vydaný pod sp. zn. 29 Cdo 4711/2008. Vydáním rozsudku sp. zn. 29 Cdo 2270/2007^[1] Nejvyšší soud ČR otevřel možnost upřesnit nebo dotvrdit námítka proti směnečnému platebnímu rozkazu. Vydáním rozsudku sp. zn. 29 Cdo 4711/2008^[2] Nejvyšší soud ČR připustil možnost dodatečného doplnění námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu skutkovými tvrzeními, která nevymezují obranu jako takovou, ale pouze argumentačně podporují důvodnost řádně a včas uplatněné obrany. Prolomení pravidla, že námítka proti směnečnému platebnímu rozkazu nelze dodatečně doplnit, má však v podstatě jen marginální povahu.

3.2. Požadavek na procesně precizní odůvodnění námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu

Námítka proti směnečnému platebnímu rozkazu patří mezi procesní úkony, jejichž základ tvoří vylíčení rozhodujících skutečností.^[3] Každá z podaných námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu musí být odůvodněna. Námítka proti směnečnému platebnímu rozkazu by měla být tvořena námitkou samotnou, v níž žalovaný konstatuje podstatu obrany, a odůvodněním. Námítka proti směnečnému platebnímu rozkazu (včetně odůvodnění) musí spočívat ve skutkovém vymezení okolností, na nichž žalovaný staví svoji obranu. Námítka a její odůvodnění musí tvořit jednolitý koherentní celek, který spočívá v popisu skutkových okolností, v nichž žalovaný spatřuje důvod, proč je směnečný nárok žalobcem uplatněn a soudem přiznán nedůvodně. Vymezení obrany musí být určité a konkrétní, když požadavek na určitost a konkrétnost odůvodnění námítka lze definovat tak, že je nepřípustné, aby v námitkách prezentovaná obranná tvrzení měla povahu předložení obecné nekonkrétní šablony jen naznačující podstatu zpochybnění směnečného nároku, která vytváří předpolí pro dodatečné doplnění jedné z několika možných variant rozhodného skutkového stavu.

Není-li obrana proti směnečnému nároku, jenž je žalobci přiznán směnečným platebním rozkazem, vymezena požadovaným způsobem, tedy dostatečně určitým tvrzením konkrétních skutkových okolností, které má povahu nezaměnitelného vymezení skutkového děje, jenž žalovaný předkládá jako důvod, pro který by směnečný platební rozkaz měl být zrušen, soud námítka proti směnečnému platebnímu rozkazu odmítne jako neprojednatelné pro jejich nedostatečné odůvodnění.

4. Obsah námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu jako obsahové východisko pro zrušení směnečného platebního rozkazu

Zrušení směnečného platebního rozkazu má svoje jasná pravidla. Procesní důvody pro zrušení směnečného platebního rozkazu lze spatřovat zejména v nedoručení tohoto rozhodnutí žalovanému, v zastavení řízení a v ukončení směnečného sporu soudním smírem. Zrušení uvedeného rozhodnutí z jiných procesních důvodů je diskutabilní. Poměrně významná procesní omezení jsou dána i pro meritorní zrušení směnečného platebního rozkazu.

Jako věcný podklad pro zamítnutí žaloby slouží zjištěný skutkový stav. Skutkový základ pro zrušení směnečného platebního rozkazu je však výrazně užší. Zúžení skutkové základny pro zrušení směnečného platebního rozkazu z věcných důvodů způsobuje striktní uplatnění koncentračního principu ve směnečném rozkazním řízení. **Meritorní zrušení směnečného platebního rozkazu lze odůvodnit jen skutkovým zjištěním (zpravidla prokázáním) těch skutkových okolností, které byly uvedeny v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, případně skutkových okolností, kterými byly námitky proti SPR přípustně dotvrzeny či upřesněny.**

Uvedený závěr není sice v ustanovení § 175 OSŘ, které představuje procesní úpravu směnečného rozkazního řízení, explicitně uveden. Přesto jej však lze z uvedeného ustanovení spolehlivě a bez výhrad dovodit.

Předkládám následující zvýrazněné pasáže ustanovení § 175 OSŘ:

(1) Předloží-li žalobce v prvopisu směnku nebo šek, o jejichž pravosti není důvodu pochybovat, a další listiny nutné k uplatnění práva, vydá na jeho návrh soud směnečný (šekový) platební rozkaz, v němž žalovanému uloží, aby do 15 dnů zaplatil požadovanou částku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal námitky, v nichž musí uvést vše, co proti platebnímu rozkazu namítá. (...)

(2) Nepodá-li žalovaný včas námitky nebo vezme-li je zpět, má směnečný (šekový) platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku. Pozdě podané námitky nebo námitky, které neobsahují odůvodnění, soud odmítne. (...)

(4) Podá-li žalovaný včas námitky, nařídí soud k jejich projednání jednání; k námitkám později vneseným však již nelze přihlížet. V rozsudku soud vysloví, zda směnečný (šekový) platební rozkaz ponechává v platnosti nebo zda ho zrušuje a v jakém rozsahu.“

Fakt, že směnečný platební rozkaz nemůže být rozsudkem (tedy na základě věcného odůvodnění) zrušen v důsledku zjištění skutkových okolností, které žalovaný neuvedl na svoji obranu v rámci skutkového vymezení zpochybnění existence nebo důvodnosti „přisouzení“ směnečného nároku, jenž byl přiznán směnečným platebním rozkazem, vyplývá z následujících dílčích závěrů:

a) Nepodá-li žalovaný proti doručenému směnečnému platebnímu rozkazu námitky, nabývá uvedený platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku, což znamená, že **prvním předpokladem pro zrušení doručeného směnečného platebního rozkazu je podání námitek proti tomuto rozhodnutí.**

b) Soud odmítne námitky, které nebyly řádně odůvodněny, což znamená, že **druhým předpokladem pro zrušení doručeného směnečného platebního rozkazu je řádné odůvodnění** (jednoznačné a konkrétní skutkové vymezení obrany) **námitek podaných proti tomuto rozhodnutí.**

c) K projednání včas podaných projednatelných (tedy řádně odůvodněných) námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu nařídí soud jednání, což znamená, že **třetím předpokladem pro zrušení doručeného směnečného platebního rozkazu je včasné podání námitek proti tomuto rozhodnutí.**

d) Žalovaný musí v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu uvést vše, čím zpochybňuje existenci nebo důvodnost přiznání směnečného nároku, jenž byl uvedeným rozhodnutím přiznán s tím, že k námitkám později vzneseným soud nepřihlíží, což znamená, že **při projednání obrany vznesené žalovaným proti směnečnému nároku, jenž byl žalobci přiznán směnečným platebním rozkazem, soud může zohlednit jen řádně odůvodněnou (dostatečně konkrétní a určitou) skutkovými tvrzeními podloženou defenzivní argumentaci, kterou žalovaný uvedl ve včas podaných námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu.**

e) Jak jsem již jednou uvedl výše, k projednání včas podaných projednatelných námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu nařídí soud jednání, což znamená, že

- **soud projedná jen tu žalovaným předloženou obranu** proti směnečnému nároku, jenž byl žalobci přiznán směnečným platebním rozkazem, **kteřou žalovaný uplatnil ve včas podaných, řádně odůvodněných námitkách proti tomuto rozhodnutí,**
- **soud neprojedná obranu** proti směnečnému nároku, jenž byl žalobci přiznán směnečným platebním rozkazem, **kteřou žalovaný**
  - **neuplatnil,**
  - **uplatnil bez řádného odůvodnění,**
  - **uplatnil po uplynutí lhůty k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu.**

f) Následně (po projednání uplatněného nároku a zejména po projednání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu) v rozsudku soud vysloví, zda směnečný platební rozkaz ponechá v platnosti nebo zda jej ruší a v jakém rozsahu, což znamená, že

- **soud směnečný platební rozkaz zruší jen v případě, že obranu žalovaného shledá na základě projednání řádně a včas podaných námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu důvodnou,**
- **soud je oprávněn směnečný platební rozkaz z věcných důvodů (na základě projednané obrany žalovaného) zrušit jen na základě konstatování důvodnosti řádně a včas podaných námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu.**

Agregace právních pravidel, která jsou dána výše uvedenými zvýrazněnými pasážemi ustanovení § 175 OSŘ, a dílčích postřehů, které jsem prezentoval výše, vede k jedinému možnému závěru: **neexistuje ani sebenepatrnější prostor pro meritorní zrušení směnečného platebního rozkazu na základě skutečností, které nebyly žalovaným řádně a včas uplatněny úplným vylíčením skutkového základu obrany v řádně odůvodněných a včas podaných námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu.**

Výše uvedený závěr, že zrušení směnečného platebního rozkazu z věcných důvodů je přípustné jen na základě skutečností, které jsou kvalifikovaně uvedeny v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu a jejichž existence byla následně v řízení prokázána, vyplývá i z následujících aspektů směnečného rozkazního řízení:

- 1. Procesní režim a možný výsledek směnečného rozkazního řízení, jsou výrazně ovlivněny faktem, že možnost uplatnění obrany proti směnečnému nároku, jenž byl přiznán směnečným platebním rozkazem, je soustředěna jen do krátkého úseku řízení, neboť námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu lze podat jen v námitkové lhůtě, když později podané námitky soud buď odmítne, nebo k nim nepřihlédne (v závislosti na čase jejich podání).

Obrana proti směnečnému nároku, jenž byl přiznán směnečným platebním rozkazem, musí být žalovaným předložena ve své úplné podobě v námitkové lhůtě. Lhůta k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu je prekluzivní. Možnost vymezit obranu proti směnečnému nároku, který byl přiznán směnečným platebním rozkazem, je tak pro žalovaného ve směnečném sporu otevřena jen do okamžiku uplynutí patnáctidenní námitkové lhůty. Následné doplnění obrany skutkovými tvrzeními žalovaného je ve směnečném rozkazním řízení vyloučeno.

Požadavky na procesní podobu vymezení obrany proti směnečnému nároku, který byl přiznán směnečným platebním rozkazem, jsou obzvláště kvalifikované. Žalovaným předložené zdůvodnění tvrzení, že směnečný nárok, jenž byl přiznán směnečným platebním rozkazem, neexistuje nebo byl uplatněn nedůvodně, musí mít podobu skutkového vymezení obrany, jež konkrétně, jednoznačně a nezaměnitelně popisuje okolnosti, jejichž existence představuje právně významnou překážku přiznání nároku žalobci v soudním řízení.

Soud v řízení projedná jen obranu žalovaného, která je v řízení prezentována řádně a včas - tedy v rámci výše uvedených intencí a požadavků na včasnou prezentaci a odůvodnění obrany v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu.

Omezuje-li procesní režim směnečného rozkazního řízení žalovaného časově i procedurálně při možnosti vymezit obranu proti směnečnému nároku, jenž byl přiznán směnečným platebním rozkazem, zcela jistě neponechává prostor pro zrušení směnečného platebního rozkazu na základě skutečností, které nebyly žalovaným v jeho obraně vůbec uplatněny.

- 2. Za jedno ze základních procesních pravidel řádně vedeného standardního sporného řízení je třeba považovat imperativ, že o nároku, jenž žalobce uplatňuje v řízení, lze rozhodnout jen po jeho projednání. A stejné je to i s procesní obranou žalovaného. V řízení lze s výjimkou okolností, jež musí soud zohledňovat ex officio, přihlédnout jen k té obraně žalovaného, která byla řádně projednána.

A pokud soud ve směnečném rozkazním řízení projedná jen tu obranu žalovaného, která byla řádně a včas (v intencích a způsobem výše uvedeným) vymezena v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, lze při meritorním rozhodnutí o osudu směnečného platebního rozkazu zohlednit jen tu obranu žalovaného, která byla v intencích procesních požadavků řádně a včas uplatněna v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu.

- 3. Čtvrtý odstavec ustanovení § 175 OSŘ zakotvuje jasnou funkční vazbu mezi zrušením směnečného platebního rozkazu a projednáním námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu, když uvádí: „Podá-li žalovaný včas námitky, nařídí soud k jejich projednání jednání; k námitkám později vneseným však již nelze přihlížet. V rozsudku soud vysloví, zda směnečný (šekový) platební rozkaz ponechává v platnosti nebo zda ho zrušuje a v jakém rozsahu.“ Pořadí vět v uvedeném ustanovení není náhodné - určuje souslednost dějů, když o ponechání směnečného platebního rozkazu v platnosti či jeho zrušení soud rozhoduje po projednání námitek proti uvedenému rozhodnutí, především však vymezuje funkční vazbu mezi

projednáním námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu a ponecháním uvedeného rozhodnutí v platnosti nebo jeho zrušením.

Pokud lze definitivnímu přiznání směnečného nároku směnečným platebním rozkazem (procesní cestou, tedy že směnečný platební rozkaz nabude účinků pravomocného rozsudku) zabránit jen včasným podáním odůvodněných námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu a pokud lze přeměně předběžného přiznání směnečného nároku vydáním směnečného platebního rozkazu v trvalé rozhodnutí soudu zabránit jen zrušením směnečného platebního rozkazu, jež se meritorně (tedy nikoli z procesních důvodů) může uskutečnit pouze po projednání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu, když o faktu, zda soud vydaný směnečný platební rozkaz ponechá v platnosti či jej zruší, rozhoduje právě po projednání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu, vyplývá z uvedených dílčích závěrů následující závěr finální: **věcné (meritorní) zrušení směnečného platebního rozkazu se děje v příčinném následku po konstatování důvodnosti alespoň jedné z řádně a včas podaných námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu, což znamená, že za procesně nesprávný postup soudu je třeba považovat meritorní zrušení směnečného platebního rozkazu z důvodu, který nebyl řádně vymezen v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu.**

5. Nenaplnění procesních podmínek a nesamostatné námitky

Specifickou množinu námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu představují námitky, které jsou založeny na tvrzení, že nebyla splněna některá z procesních podmínek (podmínek řízení), a námitky, které žalovaný předkládá na podporu uplatnitelnosti některé věcné námitky (tzv. nesamostatné námitky).

5.1 Zrušení směnečného platebního rozkazu z důvodu nedostatku procesních podmínek

Z působení koncentračního principu ve směnečném rozkazním řízení je vyňata podstatná část námitek nedostatku procesních podmínek (podmínek řízení), a to až na námitku nedostatku místní příslušnosti soudu. Podstatnou část námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu, které jsou založeny na nedostatku procesních podmínek, lze účinně podat i po uplynutí námitkové lhůty.^[4] Pokud nejsou dány procesní podmínky s výjimkou nedostatku místní příslušnosti s tím, že se nedostatek procesních podmínek nepodaří odstranit, zruší soud směnečný platební rozkaz ex officio a řízení zastaví. Uvedený právní režim nedostatku procesních podmínek nenarušuje věcnou správnost výše uvedených závěrů, neboť zrušení směnečného platebního rozkazu pro nedostatek procesních podmínek se děje z procesních důvodů.

5.2 Možnost dodatečného doplnění tzv. nesamostatných námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu

Ve směnečném právu platí pravidlo, že směnečným dlužníkům nesvědčí oprávnění účinně se v některých situacích bránit relativní námitkou. Uplatnění relativních námitek, tedy zejména námitek z vlastního vztahu směnečného dlužníka ke směnečnému věřiteli, mezi něž patří především námitky kauzální, a námitky excesivního vyplnění blankosměnky, znemožňuje, případně výrazně komplikuje indosace směnky, v jejímž rámci indosatář uvedený cenný papír nabyt v dobré víře. Cesta pro uplatnění námitek z vlastního vztahu směnečného dlužníka ke směnečnému věřiteli je mnohdy uzavřena pro směnečného rukojmího.

Úspěšné uplatnění relativních námitek, kterými se žalovaný ve směnečném sporu s ohledem na pozici žalobce či žalovaného ve směnečném vztahu a na jejich vazbu na okolnosti

zakládající předmětnou relativní námitku nemůže bránit, umožňuje vznesení některé z nesamostatných námitek. Nesamostatnými jsou všechny námitky, které nepředstavují věcnou obranu proti uplatněnému směnečnému nároku. Úspěšné vznesení kterékoli z nesamostatných námitek tudíž není způsobilé přinést žalovanému samo o sobě meritorní úspěch v řízení.^[5]

Podle stávající rozhodovací praxe soudů se koncentrace směnečného rozkazního řízení zakotvená v ustanovení § 175 OSŘ neuplatňuje vůči námitce vědomého jednání na škodu dlužníka při nabývání směnky. Podle mého přesvědčení je však neuplatnění prekluzivní povahy námitkové lhůty nezbytné vztáhnout na všechny nesamostatné námitky.

Vzhledem k faktu, že nesamostatné námitky nepředstavují věcnou obranu, v důsledku čehož je nezbytné je považovat za součást věcné námítka, na jejíž podporu byly v řízení uplatněny, nelze směnečný platební rozkaz zrušit jen na základě podání nesamostatné námítka. Dodatečné doplnění nesamostatných námitek prolamuje koncentraci směnečného rozkazního řízení, když dodatečně podané nesamostatné námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu jsou považovány za podané včas. Možné dodatečné tvrzení skutkových okolností, které představují uplatnění nesamostatné námítka po uplynutí námitkové lhůty, tak nenarušuje věcnou správnost závěru, že směnečný platební rozkaz lze meritorně zrušit jen na základě konstatování důvodnosti řádně a včas podané námítka proti směnečnému platebnímu rozkazu.

Závěr

Odpověď na otázku, zda je přípustné zrušit směnečný platební rozkaz z věcných důvodů na základě zjištění skutečností, které nebyly žalovaným uvedeny jako obranné skutkové tvrzení, poskytuje itinerář směnečného rozkazního řízení zakotvený v ustanovení § 175 OSŘ. Schéma směnečného rozkazního řízení je následující:

a) Pokud žalobce

- uplatní ve sporném řízení směnečný nárok,
- vylíčí rozhodné skutečnosti tak, že z uvedených žalobních tvrzení vyplývá, že žalobci svědčí uplatněný směnečný nárok za žalovaným,
- předloží originál směnky a případně i další listiny potřebné k uplatnění směnečného nároku,
- navrhne, aby soud vydal směnečný platební rozkaz,

b) Soud shledá, že

- nemá důvod pochybovat o pravosti předložené směnky,
- z obsahu žaloby a z předložené směnky vyplývá, že žalobce je ve sporu aktivně legitimován (žalobci svědčí uplatněný směnečný nárok) a žalovaný je legitimován pasivně (žalovaný je ze směnky zavázán),

vydá soud směnečný platební rozkaz.

c) Pokud žalovaný

- podá včas (v námitkové lhůtě) námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu, v nichž
- konkrétně a dostatečně určitě vylíčí skutkové okolnosti, z nichž žalovaný dovozuje neexistenci směnečného nároku, jenž soud žalobci přiznal směnečným platebním rozkazem, nebo fakt, že uvedený nárok byl žalobcem uplatněn nedůvodně,

nařídí soud k projednání těchto námitek (a pokud postupuje procesně správně, tak i k projednání uplatněného nároku[6]) jednání.

Za důležitou je třeba považovat okolnost, že námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu nelze účinně podat nebo doplnit po uplynutí námitkové lhůty.

Na základě projednání uplatněného nároku a zejména pak námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu soud směnečný platební rozkaz ponechá v platnosti nebo jej zruší (anebo obojí v dílčím rozsahu).

Z uvedeného nad jakoukoli pochybnost vyplývá, že

- obsah námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu představuje
  - skutkovou platformu, která obsahuje důvody pro možné meritorní zrušení směnečného platebního rozkazu,
  - nepřekročitelnou hranici vymezující možné odůvodnění pro zrušení směnečného platebního rozkazu z věcných důvodů.

Pokud soud rozhodne tak, že směnečný platební rozkaz meritorně zruší na základě skutkových okolností, které nebyly žalovaným uplatněny v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, zatíží řízení závažnou procesní vadou (jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci).

JUDr. Radim Chalupa, Ph.D.,
advokát

[JUDr. Radim Chalupa, Ph.D.](#)

Kuzina 169
679 76 Drnovice u Lysic

Tel.: + 420 777 847 897

Tel.: +420 775 377 573

e-mail: radim.chalupa.ak@gmail.com

JUDr. Radim Chalupa, Ph.D je advokát specializující se na směnečné, insolvenční a exekuční právo, jakož i na civilní právo procesní, a dále pak na obchodní a dědické právo

JUDr. Radim Chalupa, Ph.D je také autorem celé řady publikací z oblasti směnečného práva, z nichž zmiňujeme zejména *Zákon směnečný a šekový: komentář směnečné části*; Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář směnečné části z roku 2021, a monografie *Zajišťovací směnka* z roku 2009, *Směnka v soudním řízení* z roku 2017 a *Řízení o zaplacení směnečného nároku (specifika a problémové aspekty)* z roku 2019 a nově i *Excesivní uplatnění a zneužití směnky* z roku 2022.

---

[1] Jedná se o rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2009, vydaný pod sp. zn. 29 Cdo 2270/2007.

[2] Jedná se o rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 9. 2010, vydaný pod sp. zn. 29 Cdo 4711/2008.

[3] Stejně jako žaloba nebo vyjádření ve věci.

[4] Uvedené vynětí námitek nedostatku procesních podmínek vyplývá například z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.3.2000, sp. zn. 32 Cdo 20/2000, jehož právní věta zní: „Námitka, že bylo porušeno ustanovení § 155 odst. 2 písm. a) o.s.ř., nepředstavuje námitku nedostatku podmínky řízení, a proto se na ni vztahuje ve směnečném řízení zásada koncentrace řízení.“ Nepřímé konstatování o nepoužití koncentračního principu vůči námitkám nedostatku procesních podmínek (podmínek řízení) je doplněno explicitním konstatováním obsaženým v odůvodnění rozhodnutí, z něhož vyjímám následující pasáž: „Takovými námitkami jsou pouze námitky, které poukazují na nedostatky, pro které, jestliže je soud v řízení shledá a nedojde-li k jejich odstranění, nemůže ve věci rozhodnout. Takovými námitkami jsou např. námitka nedostatku pravomoci soudu, námitka jeho věcné nepřislusnosti, námitka rei iudicatae, námitka litispendence, námitka nedostatku způsobilosti být účastníkem řízení, apod.“

Z. Kovařík se k vynětí procesních námitek atakujících neexistenci procesních podmínek vyjadřuje takto: „Spornou může být otázka námitek procesního charakteru, které se týkají překážek řízení. Zde je nutno souhlasit s názorem, že soud musí k některým těmto skutečnostem přihlídnout kdykoliv za řízení, a to i bez návrhů účastníků.“ In: KOVAŘÍK, Z. Směnka a šek v České republice.6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 482. Obdobně R. Chalupa: „Vynětí námitek nedostatku procesních podmínek z rozkazní koncentrace se jeví jako správné řešení i z toho důvodu, že některé z předmětných procesních námitek jsou koncentrovány v rámci režimu koncentrace procesních námitek (podjatost, místní nepřislusnost, nedostatek pravomoci způsobený rozhodčí smlouvou nebo doložkou).“ In: CHALUPA, R. Řízení o zaplacení směnečného nároku (specifika a problémové aspekty). Praha: Leges, 2019, s. 178.

J. Bureš k vynětí námitek nedostatku procesních podmínek z koncentrace řízení, jež je zakotvena v ustanovení § 175 OSŘ uvádí: „Koncentrační zásada nedopadá na procesněprávní námitky poukazující na nedostatek podmínek řízení, k jejichž existenci soud přihlíží kdykoliv za řízení. Výjimku představuje námitka místní nepřislusnosti, kterou musí žalovaný uplatnit ve včas podaných námitkách...“ In: BUREŠ, J. DRÁPAL, L. MAZANEC, M. Občanský soudní řád komentář. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 1996, s. 400.

[5] Za nesamostatná považují tato obranná tvrzení ve směnečných sporech:

- námitka vědomého jednání na škodu dlužníka při nabývání směnky,
- námitka zlé víry při nabývání směnky,
- námitka hrubé nedbalosti při nabývání směnky,
- námitka podindosace směnky,
- námitka zastřené prokuraindosace směnky (indosace směnky „na oko“) a
- námitka sjednání přístupu směnečného dlužníka k námitce vyplývající z vlastních vztahů jiného směnečného dlužníka k věřiteli.

[6] CHALUPA, R. Řízení o zaplacení směnečného nároku (specifika a problémové aspekty). Nakladatelství Leges s.r.o., 2019, s. 83: „Protože však v žádné z předchozích částí řízení nebyl řádně projednán uplatněný nárok, musí soud po jeho zpochybnění žalovaným projednat primárně uplatněný nárok a současně s tímto nárokem i námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu.“

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?](#)